

Met de toekomst voor ogen

Bij de achtentwintigste jaargang

Terwijl de technologische georiënteerde geneeskunde zich momenteel spectaculair ontwikkelt en de overheid op instigatie van de Wereldgezondheidsorganisatie scenario's laat ontwerpen voor de toekomstige gezondheidszorg, lijkt het soms dat de huisartsgeneeskunde het moet stellen met de snel verblekende leuze van de versterking van de eerste lijn. Deze zo wenselijk geachte versterking is voornamelijk ingegeven door de stijgende uitgaven voor de volksgezondheid in een tijd van economische recessie – bijna 10 procent van het bruto nationaal inkomen – en het aandeel van de intramurale gezondheidszorg daarin. De wal keert het schip. De versterking lijkt helaas minder bepaald door de wijze waarop de huisartsgeneeskunde zich de laatste decennia tot een discipline heeft ontplooid.

Men kan zich in dit licht terecht met *De Lange* afvragen, of de toenemende technische mogelijkheden zo veel profijt afwerpen en tot reële gezondheidswinst aanleiding hebben gegeven.¹ *McKeown* laat daarover geen twijfel bestaan. In zijn klassiek geworden boek *The role of medicine* toonde hij reeds in 1979 aan dat de aandacht op *care* moet zijn gericht: "there is need for a shift in the balance of effort, in recognition that improvement in health is likely to come in future, as in the past, from modification of the conditions which lead to disease, rather from intervention in the mechanism of disease after it has occurred".² Huygen wees in zijn afscheidscollege in diezelfde richting, toen hij over de huisartsgeneeskunde sprak als de geneeskunde in vivo! „En ik merkte dat hun persoonlijkheid en levensomstandigheden een grote rol speelden in hun al of niet ziek worden”.³

Grenzen van de medische zorg

Thans staan vragen rond de grenzen van de medische zorg in het middelpunt van de belangstelling. Binnen deze grenzen krijgt de huisartsgeneeskunde het begrip substitutie toebedeeld, dat kortweg kan worden omschreven als verschuiving van zorg van intramuraal naar extramuraal met behoud van kwaliteit. „Modification of the conditions which lead to disease” zou echter volgens *McKeown* een hogere prioriteit moeten krijgen dan de op reparatie gerichte geneeskunde. Stond dit thema in 1978 de ondertekenaars van de Verklaring van Alma Ata voor ogen toen zij de toekomst formuleerden met *Health for all by the year 2000*?

Deze vraag is nog moeilijk te beantwoorden, maar op

kleine schaal kunnen wij vaststellen dat een groot deel van de auteurs die hun bijdragen aan de afgelopen jaargang van *Huisarts en Wetenschap* hebben geleverd, deze patiëntgerichte benadering hebben gezien en tot Leitmotiv van hun onderzoek hebben gemaakt. Ziektegerichte artikelen waren sterk in de minderheid, doktergerichte publikaties bleken in opkomst te zijn.

De eenentwintigste eeuw

Terwijl velen zich in woord en geschrift op het magische jaar 2000 richten, heeft de Association of American Medical Colleges een opmerkelijk rapport gepubliceerd over artsen van de komende eeuw: *Physicians for the twenty-first century*.⁴ Het is een neerslag van paneldiscussies gedurende tweeënehalf jaar met 96 vertegenwoordigers van Amerikaanse en Canadese universiteiten, medical schools, colleges en verenigingen. The Panel on the General Professional Education on the Physician and College Preparation for Medicine geeft in dit rapport van 48 bladzijden zijn conclusies en aanbevelingen op basis van consensus. Deze richten zich op de voorbereiding van de toekomstige artsen c.q. op de verbetering van de effectiviteit van onderwijsprogramma's en de persoonlijke ontwikkeling van iedere medische student. Voorts streven zij naar een gemeenschappelijke basis van kennis, vaardigheden en attitude van alle huidige en toekomstige artsen: *care*, compassie, ethische sensitiviteit, morele integriteit en zelfkennis. Ook in dit rapport wordt benadrukt dat de vele factoren die gezondheid en ziekte bepalen, vooral worden beïnvloed door de gevolgen van *life-style*, omgevingsfactoren en gebrek. Het panel is van oordeel dat patiënten in toenemende mate aan artsen en andere hulpverleners advies zullen vragen om hun persoonlijke gezondheid te verbeteren.

Huisarts-docenten

Momenteel is meer dan eenderde van alle huisartsen in Nederland op enigerlei wijze bij de opleiding van toekomstige huisartsen betrokken. Deze opleiding wordt bij velen van hen bepaald door de verhouding van „leermeester” tot „leerling”: een op een. Meer dan vijftig jaar geleden concludeerde de voorloper van het Panel, de Commission on Medical Education al, dat niet het curriculum maar de docenten en hun relatie met studenten de cruciale elementen in de